

סיון התשע"ג

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

"לא תתלונן"
לפרשת בהעלותך

7) במדבר י"א ד-ו:

והאספסוף אשר בקרבך ותאוו תאונה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר: זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשאים ואת האבטחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים: ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו

8) במדבר י"א כ:

'עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא יען כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם ותבכו לפניו לאמר למה זה יצאנו ממצרים'

9) הושע בן שלום, ראש המכינה קדם-צבאית בית ישראל:

אנחנו זוכים לחיות בתקופה שדברים גדולים קורים בה, במאה החשובה ביותר של תולדות עם ישראל באלפיים השנים האחרונות, ואנשים מתעסקים בלריב ובלהתלונן על שטויות. זו תופעה שקיימת לא רק במרחב הלאומי אלא גם במרחב האישי. אני זוכר באחת החתונות שנוכחתי בהן, את אבי החתן עסוק עד החופה בלכעוס ולריב עם צוות האולם על סידור השולחנות במקום לשמוח ביום הגדול הזה.

10) במדבר י"א י-ט"ו:

י וישמע משה את-העם, בכה למשפחתיו--איש, לפתח אהלו; ויחר-אף יהוה מאד, ובעיני משה רע. יא ויאמר משה אל-יהוה, למה הרעת לעבדך, ולמה לא-מציתי חן, בעיניך: לשום, את-משא כל-העם הזה--עלי. יב האנכי הריתי, את כל-העם הזה--אם-אנכי, ילדתיהו: כי-תאמר אלי שאהו בחיך, כאשר ישא האמן את-הינק, על האדמה, אשר נשבעת לאבותיו. יג מאין לי בשר, לתת לכל-העם הזה: כי-יבכו עלי לאמר, תנה-לנו בשר ונאכלה. יד לא-אוכל אנכי לבדי, לשאת את-כל-העם הזה: כי כבד, ממני. טו ואם-ככה את-עשה לי, הרגני נא הרג--אם-מצאתי חן, בעיניך; ואל-אראה, ברעתי.

1) במדבר י, כט-לב:

כט ויאמר משה, לחובב בן-רעואל המדיני חתן משה, נסעים אנחנו אל-המקום אשר אמר יהוה, אתו אתנו לכם; לכה אתנו והטבנו לך, כי-יהנה דבר-טוב על-ישראל.

ל ויאמר אליו, לא אלך: כי אם-אל-ארצי ואל-מולדתי, אלך. לא ויאמר, אל-נא תעזב אתנו: כי על-כן ידעת, חנתנו במדבר, והיית לנו, לעינים. לב והיה, כי-תלך עמנו: והיה הטוב ההוא, אשר ייטיב יהוה עמנו--והטבנו לך.

2) במדבר י, לה:

"קומה ה' ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך"

3) בבלי שבת קטז, ע"א

דתניא, רבן שמעון בן גמליאל אומר: עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן ותכתב במקומה. ולמה כתבה כאן - כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שנייה. פורענות שנייה מאי היא? (יא: א) 'ויהי העם כמתאננים'. פורענות ראשונה: (י: לג) 'ויסעו מהר ה'; ואמר רבי חמא ברבי חנינא: שסרו מאחרי ה'.

4) שמות ט"ז, א-ה:

א ויסעו כל-עדת בני-ישראל ממדבר-סין, למסעי-הם--על-פי יהוה; ויחנו, ברפידים, ואין מים, לשתות העם. ב וירב העם, עם-משה, ויאמרו, תנו-לנו מים ונשתה; ויאמר להם, משה, מה-תריבון עמדי, מה-תנסון את-יהוה. ג ויצמא שם העם למים, וילך העם על-משה; ויאמר, למה זה העליתנו ממצרים, להמית אתי ואת-בני ואת-מקני, בצמא. ד ויצעק משה אל-יהוה לאמר, מה אעשה לעם הזה; עוד מעט, ויסקלני.

5) במדבר יא, א:

"ויהי העם כמתאננים רע באזני ה' וישמע ה' ויחר אפו."

6) במדבר י"א י:

"וישמע משה את העם בכה למשפחתיו"

הדברים שאנו אומרים בתפלותינו 'השתחוּו להר קדשו' ו'השתחוּו להדס רגליו' ו'המחזיר שכינתו לציון' וכדומה כי אם כדבור התוכי וכצפוף הזרזיר, כי בלא כוונת הלב אנו אומרים דברים אלה או דומיהם כאשר העירות בצדק שר הכוזרים

(16) תהלים לד, יג :

'מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב'

(17) משנה סנהדרין י, א-ג:

"דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא וכו'. תנו רבנן: דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר (במדבר י"ד) במדבר הזה יתמו ושם ימתו. יתמו - בעולם הזה, ושם ימתו - בעולם הבא. ואמר (תהלים צ"ה) אשר נשבעתי באפי אם יבאון אל מנוחתי, דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר אומר: באין הן לעולם הבא, שנאמר (תהלים נ') אספו לי חסידי כרתי בריתי עלי זבח, אלא מה אני מקיים אשר נשבעתי באפי - באפי נשבעתי, וחוזרני בי"

(11) במדבר יג, לג:

'ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים ונהי בעינינו פחגבים וכן היינו בעיניהם' לא פלא שאחרי שלמרגלים יש דימוי עצמי הנמוך "ונהי בעינינו פחגבים" ו"וכן היינו בעיניהם"

(12) במדבר יד, כז-כט :

עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים עלי שמעתי: אמר אלהים חי אני נאם ה' אם לא פאשר דברתם באזני פן אעשה לכם: במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם עלי

(13) זכריה ב י"ד.

"רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוך נאם ה'"

(14) בבלי יומא ט, ע"ב:

ריש לקיש הוי סחי בירדנא (מתרחץ בירדן), אתא (הגיע) רבה בר בר חנה יהב ליה ידא (נתן לו יד). אמר ליה: אלהא! סנינא לכו (אני שונא אתכם), דכתיב (שיה"ש ח) 'אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז', אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא - נמשלתם ככסף, שאין רקב שולט בו, עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו.

(15) כוזרי מאמר שני פיסקה כד

(כד) אמר החבר: אכן מצאת מקום חרפתי מלך כוזר כי אמנם חטא זה הוא אשר בגללו לא נתקיים היעוד אשר יעד האלוה לבית השני רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוך נאם ה" כי הענין הא-לוהי עמד לחול עליהם כבראשונה אלו נענו כלם לקריאה ושבנו לארץ ישראל בנפש חפצה, אבל רק מקצתם נענו ורובם והחשובים שבהם נשאר בבבל מסכימים לגלות ולשעבוד ובלבד שלא יפרדו ממשכנותם ומעסקיהם. ויתכן כי על זה רמו שלמה באמרו 'אני ישנה ולבי ער' כנה הגלות בשם שינה ואת התמדת הנבואה בקרבם בשם לב ער. ובאמרו קול דודי דופק כיון לקריאה אשר יקראם הא-לוה לשוב לארץ. המלים 'שראשי נמלא טל' הן כינוי לשכינה היוצאת מצל קורת המקדש. 'פשתי את כתנתי מורה על התעצלם להשמע לקריאה ולשוב לארץ ישראל. 'דודי שלח ידו מן החור' רמו לעזרא הפוצר בהם ולנחמיה ולנביאים האחרונים. סוף דבר רק חלק מן העם נענה ולא בלב שלם ולכן גמלם הא-לוה כמחשבת לבם ונתקימו בהם ההבטחות הא-לוהיות רק במדה מצמצמת כפי מעוט התעוררותם, כי הענין הא-לוהי אינו חל על אדם כי אם לפי הכנת האדם: אם מעט - מעט, ואם הרבה - הרבה. אף אנו אלו היינו מוכנים להתקרב אל א-להי אבותינו בלבב שלם כי אז היה הוא יתי מושיענו כאשר הושיע את אבותינו במצרים. עכשו שאין הדבר כן אין